

Leynifundur í Lissabon

ÁSA MARIN

TIL NEMANDA

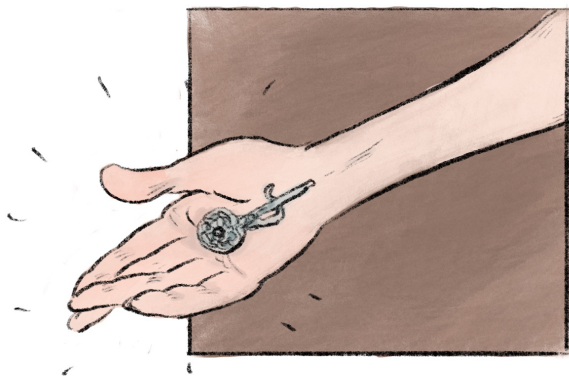
Þessi bók er eign skólans þíns og þú hefur hana að láni. Bækur eru dýrar og því mikilvægt að farið sé vel með þær. Gættu þess vel að skrifa ekki í þessa bók.

Skóli			Bók nr.	
			Tekin í notkun	
Nemandi/bekkur	Útlán: (dags.)	Ástand	Skil: (dags.)	Ástand

- 1) Nafn nemanda skal greinilega skrifað í línurnar hér að ofan.
- 2) Ástandi bókar við útlán og skil skal lýst þannig:
N: ný bók, G: gott, S: sæmilegt, L: lélegt.

Leynifundur í Lissabon

EFTIR
ÁSU MARIN

Leynifundur í Lissabon

ISBN 978-9979-0-2389-0

© 2019 Ása Marin

© 2019 Teikningar: Árni Jón Gunnarsson

Ritstjóri: Sigríður Wöhler

Yfirllestur og álit: Hjalti Halldórsson, Þóra Hjörleifsdóttir,
grunnskólakennarar og rithöfundar

Málfarsyfirllestur: Ingólfur Steinsson

1. útgáfa 2019

Menntamálastofnun, Kópavogi

Hönnun og umbrot: Menntamálastofnun

Prentvinnsla: Prentmiðlun ehf./Lettland

Bók þessa má eigi afrita með neinum hætti, svo sem með ljósmyndun, prentun, hljóðritun eða á annan sambærilegan hátt, að hluta til eða í heild, án skriflegs leyfis höfunda og útgefanda.

Efnisyfirlit

Efnisyfirlit	3
Helstu persónur	4
Brottför	5
CR7	8
Skugginn	14
Klósettið	20
Grafhýsið	24
Vasco da Gama	30
Árið 1504	39
Heimsókn í höllina	47
Leiðangurinn	56
Heimferðin	65
Léttir	73

Helstu persónur

KATLA ÁTTUNDUBEKHINGUR
SEM DREYMIKUM
SJÁLFSTÆÐI OG CR7.

TÓMAS (TOMMI) PABBI KÖTLU, ER
MIKIÐ Á FERÐALÖGUM Í VINNUNNI.

RITA Á ÆÐ SÝNA KÖTLU
BORGINA Á MEÐAN TOMMI
ER Á FUNDUM.

VASCO DA GAMA PORTÚGALSKUR
LANDKÖNNUÐUR SEM ER
LÖNGU LÁTINN.

MANUEL I OG MARÍA AF
ARAGON PORTÚGÖLSKU
KONUNGSHJÓNIN Á
TÍMUM LANDVINNINGA.

Brottför

„Hún er ótrúlega spennt fyrir þessari ferð,“ syngur pabbi í símann um leið og hann smjattar á rúnstykki.

Ég hækka í tónlistinni til að heyra síður í pabba og horfi á fólkið í flugstöðinni. Hann pikkar í mig og ég tek heyrnartólin niður.

„Katla mín, skjárin segir að við eigum að fara að hliðinu.“ Líkt og spenntur krakki á leiðinni í sumarþúðir rekur hann á eftir mér.

Ég geng nokkrum skrefum fyrir aftan hann að hliðinu og ímynda mér að ég sé að ferðast ein. Hversu magnað væri það að vera ein á ferðalagi bara þrettán ára gömul! Kannski gæti ég farið út sem skiptinemi eftir tíunda bekk eða í málaskóla.

„Eftir fjóra tíma verðum við komin til Lissabon,“ sönglar pabbi um leið og hann veiðir upp vegabréf og brottfararspjöld. Hann bíður eftir því að ég sýni að ég sé spennt fyrir þessari óvæntu utanlandsferð. Ég brosi til hans en fæ hnút í magann. Ég veit að ég er einhvern veginn að skemma ferðina fyrir honum.

Það var ekki í upprunalega planinu að ég færi með pabba í vinnuferð til Lissabon. Ég átti að vera heima hjá mömmu, sem var síðan kölluð óvænt til Tokyo. Tvö kvöld í röð rifust þau um það hvar ég ætti að vera þessa þrjá daga. Ég, barnið. Það virtist aldrei koma til greina að ég væri bara heima hjá mér!

Mamma: „Tommi, hún getur ekki komið með mér. Ég verð á fundum allan daginn, alla daga. Flugið er langt og hvað á barnið að gera í Japan, aleitt uppi á hótélherbergi í átta daga?“

Pabbi: „Já en Jenný, hvað getum við gert?

Mamma og pabbi eru á Spáni og mamma þín er á heilsuhælinu. Á Katla ekki einhverja vinkonu sem hún getur verið hjá?”

Ég veit hvað þú ert að hugsa: Heita foreldrar þínir í alvöru Tommi og Jenný? Já, í alvöru.

Eftir mikið kvabb og kvein neyddist pabbi til að taka mig með sér. Hans vinnuferð er eingöngu þriggja daga skottúr innan Evrópu.

Þessi syngjandi skemmtilegheit sem hann sýnir hér á flugvællinum er allt uppgerð. Það var aldrei hans val að ég væri þarna með honum.

CR7

Hádegissólin tekur á móti okkur þegar við göngum út af hótelinu.

„Ég get nú frætt þig um ýmislegt sem tengist Lissabon,“ segir pabbi og reynir að klípa í nefið á mér. Þegar ég segi ekkert, heldur hann áfram líkt og þögn sé sama og samþykki fyrir sögustund: „Hér reið yfir mikill jarðskjálfti árið 1755, sem jafnaði borgina við jörðu.“ Hann gjóar á mig augum þar sem ég óvart flissa þegar hann sagði reið.

Hann bíður á meðan ég kyngi flissinu og heldur áfram: „Öll húsin sem við sjáum hérna í kringum okkur voru byggð eftir jarðskjálftann. Nema kirkjan sem þú sérð þarna uppi á hæðinni.“ Hann bendir og heldur ekki áfram með frásögnina fyrr en ég fylgi fingri hans eftir. Við stöndum á torgi og fyrir ofan okkur tróna rústir

þar sem nokkrir steinbogar skaga upp úr byggingu. Pabbi heldur áfram: „Þetta var kirkja og klaustur og var ákveðið að láta rústirnar standa óhreyfðar til minningar um jarðskjálftann.“

Við göngum áfram niður torgið og ég sé merki verslana fram undan.

„Pabbi, náum við að kíkja eitthvað í búðir?“ Spyr ég vongóð.

„Við erum í sögufrægri borg og þú talar bara um verslanir,“ segir hann og þykist hneykslaður. Glottið sem fylgir lofar þó góðu.

Við göngum niður að torgi sem liggur við ána. Pabbi les alla matseðla sem hægt er að skoða við veitingastaðina. Ég læt sem ég þekki hann ekki og rölti aðeins um torgið. Loks blístrar hann og líkt og hlýðinn hundur rölti ég til hans. Við fáum okkur sæti á staðnum sem hann hefur valið.

„Katla, þetta er sko lífið,“ segir pabbi,

teygir úr sér og horfir til sólar. Ég umla eitthvað til samlætis en get ekki hrist af mér tilfinninguna að ég sé samt ekki velkomin. Að þetta sé allt einhver leiksýning hjá gamla til að breiða yfir rifrildin fyrir brottför.

„Hvernig er svo dagskráin hjá þér?“
Spir ég um leið og þjónninn kemur með drykki handa okkur á borðið.

„Ég fer á stuttan fund í kvöld og þú hefur það gott á hótelinu á meðan. Á morgun verður þér boðið í bíltúr um borgina að skoða Belem hverfið á meðan ég er á ráðstefnu.“ Þegar hann sér að ég hoppa ekki hæð mína af kæti hlær hann. Hann reynir að sannfæra mig um að þetta verði ljómandi dagur en er truflaður af símanum sínum.

Það eru ótrúlega margir sýnilega ástfangnir hér í Lissabon. Fólk leiðist, kyssist og strýkur hvert öðru í gríð og erg.

Það er ekkert að stressa sig á því hvort einhver horfi á það. Ég roðna þegar parið við hliðina á okkur dettur í suddalegan sleik á milli rétta. Ekki misskilja, ég hef oft séð fólk í sleik, eða sko unglinga. Ekki svona gamalt fólk. Þetta þar var örugglega alveg þrjátíu og eitthvað. Ógeðslegt.

Pabbi leggur símann á borðið og þjónninn kemur með matinn til okkar.

„Já, Lissabon hefur upp á ýmislegt að bjóða,“ sönglar pabbi eins og ferðamálaráðgjafi borgarinnar. „Hér fæddist Ronaldo og varð heimsfrægur fótboltamaður.“

„Hann fæddist reyndar á Madeira,“ segi ég með fullan munn. Pabbi hristir höfuðið og segist vera alveg klár á því að Ronaldo hafi leikið með Sporting Lisboa.

Ég er með veggspjald af CR7 uppi á vegg hjá mér, sem ég hengdi upp þegar ég var í 6. bekk.

„Já, hann hóf atvinnumannaferil sinn hér í Lissabon með Sporting, en hann fæddist á Madeira,“ segi ég viss í minni sök.

Ég ákvað í 6. bekk að ég ætlaði að giftast Ronaldo einn daginn og lærði því allt um hann. Allt! Ég veit til dæmis að hann var skírður eftir fyrrum forseta Bandaríkjanna, sem hét Ronald Regan. Pabbi Ronalds hélt mikið upp á þennan Regan, ekki sem forseta heldur var karlinn víst leikari áður en hann tók við forsetaembættinu.

„Hmmm,“ muldrar pabbi. Í staðinn fyrir að hafa smá trú á vineskju minni þá tekur hann upp símann.

„Við skulum sjá hvað netið segir,“ muldrar hann um leið og hann slær inn leitarorðum.

Ég legg niður gaffalinn og einbeiti mér að því að setja upp svipinn ég *hef rétt fyrir mér*.

Pabbi rýnir í skjáinn og segir hissa, líkt og

hann hafi aldrei heyrt það áður:
„Ja, hérna hér. Ronaldo fæddist á
portúgölsku eyjunni Madeira, nánar
tiltekið í Funchal, sem er höfuðborg
eyjunnar.“ Hann brosir til mín og bætir
við: „Þá vitum við það!“

Ég ranghvolfi augunum en stenst
freistinguna að benda honum á þá
staðreynd ég hafi vitað það fyrir löngu.

Við klárum að borða og pabbi borgar
reikninginn.

Skugginn

„Röltum niður að á, þar sérðu hengibrú sem minnir marga á San Fransisco í Bandaríkjunum,“ segir pabbi.

„Og þarna sérðu stytta sem minnir á styttuna af Jesú í Rio de Janeiro í Brasilíu,“ bætir hann við. Ég horfi á stytta hinum megin við ána og sé brú í fjarska.

Pabbi tekur myndir af mér á símann sinn. Ég tek myndir af sjálfri mér á minn. Með bakið í ána sé ég kastala uppi á hæð, sem kíkir yfir húsin sem umvefja torgið. Á móti kastalanum er önnur hæð þar sem eru kirkjurústir. Ég smelli af nokkrum myndum og skoða útkomuna.

Á einni mynd sést skuggi fyrir aftan mig. Ég stækka myndina til að skoða betur hvað þetta er. Skugginn er af manni sem er með skikkju og barðastóran hatt. Það fer um

mig hrollur og ég lít í kringum mig. Enginn nálægt okkur svipar til þessa manns.

„Það mætti halda að þú hafir séð draug,“ segir pabbi og hlær.

Ég rétti símann til hans til að sýna honum skuggamanninn. En hann misskilur og heldur að ég vilji mynd af okkur báðum.

Í stað þess að taka sjálfu fær hann ókunnugan mann til að mynda okkur.

„Sendu mömmu þessa,“ segir pabbi um leið og hann réttir mér símann minn.

Hvaða maður var þetta á myndinni? Ég sný mér við og horfi í átt að ánni. Ský dregur fyrir sólu og ég sé manninn aftur. Hann horfir yfir torgið og beint á mig.

„Sérðu manninn þarna?“ Spyr ég og toga í handlegginn á pabba. Hann snýr sér við en þá er maðurinn horfinn.

„Hvaða mann?“ Spyr pabbi annars hugar.

„Ekkert,“ muldra ég og velti því fyrir mér hvort ég sé komin með sólsting.

Við enda torgsins göngum við í gegnum fallega skreytt borgarhlið inn í verslunargötuna.

„Jæja Katla mín, nú skulum við klára verkefnið sem mamma þín setti okkur fyrir,“ segir pabbi.

„Og hvað var það?“ Spyr ég og vona að það sé ekki eitthvað vandræðalegt.

„Hún sagði að við ættum að kaupa fermingarfötin þín.“

Ég hoppa upp um hálsinn á honum af gleði. Allar stelpurnar í bekknum eru búnar að kaupa sér föt fyrir daginn. Nú er komið að mér.

Pabbi leyfir mér að velja búð. Eða sko, búðir.

Þegar ég er búin að fara í gegnum þrjár verslanir án þess að kaupa neitt sé ég að pabbi er farinn að missa áhugann. Hann lítur á mig þegar ég fer að hlæja.

„Hvað er svona fyndið?“

„Þú minnst mig á sjálfa mig þegar ég þarf að elta þig í gegnum byggingavöruslana,“ segi ég og hann brosir.

Við förum inn í næstu verslun og þá sé ég hann. Guðdómlega fallegur kjóll á gínu. Ég lít á pabba og segi: „Keppni. Sá sem finnur kjólinn fyrst má velja hvert við förum að fá okkur eftirrétt.“

Pabbi þarf ekki frekari hvatningu.

Hann tekur mynd af kjólnum og ég get svarið það: Hann svindlar!

Með símann á lofti hleypur hann til næsta starfsmanns og lætur hann teyma sig að kjólnum. Lyftir upp herðatré með draumakjólnum hangandi á og gólar yfir búðina: „Katla, ég fann hann. Ég vann!“

Ó, mig langar til að gólfið gleypi mig.

Eldrauð í framan geng ég til hans, finn mína stærð og arka inn í mátunarklefann.

Kjóllinn passar svo vel að það mætti halda að hann væri sérsaumaður á mig.

„Má ég sjá,“ kallar pabbi fyrir framan
mátunarklefana.

Í alvörunni! Þarf maðurinn að vera svona
hávær?

Ég fer fram í kjólnum og hann brosir út að
eyrum þegar hann sér mig.

„Þú ert dásamlega falleg. Bíddu, ég verð
að taka mynd og senda mömmu.“

Ég ranghvolfi augunum en stilli mér upp
fyrir mynd. Það er nú svolítið gaman að sjá
hann svona spenntan. Nánast með tárin í
augunum eins og stoltur pabbi í amerískri
bíómynd, sem horfir á dóttur sína
í brúðarkjól.

„Jæja, þá má ég velja stað fyrir eftirrét,“
segir pabbi þegar við göngum út úr búðinni.

Við tökum stefnuna á ísbúð í verslunar-
götunni. Í glerkistu er mikið úrval af kúluís.
Það tekur okkur smá stund að velja tvær
bragðtegundir á mann. Maðurinn sem
afgreiðir okkur réttir okkur ísana, sem líta
út eins og rósir.

„Það er varla að maður tímir að borða hann,“ segir pabbi og réttir sinn ís að mér. Ég rétti út minn ís og við skálum. Ég brosi. Frá því að ég man eftir mér hefur pabbi skálað við mig með alls konar mat. Eins og til dæmis appelsínubátum, mjólkurglösum, páskaeggjum og lakkríslengjum, sem stundum endar reyndar með skylmingum. Við setjumst á bekk, horfum á allt fólkið og njótum þess að borða ísinn. Síðan röltum við rólega um hverfið og tókum stefnuna á hótelið.

Klósettið

Ógurleg læti eru þetta! Vekjaraklukka pabba hringir.

Ég set koddann yfir höfuðið á meðan pabbi stekkur spenntur upp úr rúminu og dregur frá gluggatjöldin.

„Katla, það er sól,“ tilkynnir hann hátíðlega.

„Frábært,“ umla ég.

Hann fer inn á baðherbergi og skrúfar frá sturtunni.

Ég næ næstum því að sofna aftur en sturtuferðin hans er mjög stutt.

„Katla mín, þú verður að vakna,“ sönglar pabbi.

Hvernig er hægt að vera svona hress strax og þú vaknar?

Hann verður minna hress eftir því sem

hann þarf að ýta oftar við mér. Að lokum drattast ég á fætur, burstu tennur og fer í föt.

Klukkan níu mætum við í anddyri hótelsins, búin að fá okkur morgunmat. Dökkhærð kona kemur til okkar og segist vera bílstjórinn okkar.

„Ég heitir Rita og við byrjum á því að skutla pabba þínum á fund en förum svo í Belem hverfið,“ segir hún við mig á ensku.

Við keyrum í um það bil tíu mínútur og á meðan fer Rita yfir daginn með pabba. Ég hætti að hlusta þegar hún útskýrir fyrir honum í smáatriðum hvert hann eigi að fara til að hitta einhvern mann og bla bla bla.

Rita stöðvar bílinn til að hleypa pabba út. Hún snýr sér við og spyr mig hvort ég vilji ekki að færa mig fram í.

„Góða skemmtun Katla mín, ég hlakka til að hitta þig seinni partinn þegar ég er búinn á fundum,“ kallar pabbi. Um leið smeygi ég mér í farþegasætið við hliðina á Ritu og veifa til hans.

„Jæja, þá erum við stelpurnar bara eftir,“ segir Rita og brosir hlýlega til mín.

Við keyrum eftir þröngum götum. Stundum eru húsveggirnir örfáa sentimetra frá bílnum. Ég velti því fyrir mér hversu margir hafa rispað hliðarnar á bílunum sínum eða brotið hliðarspeglana. Svo keyrum við út úr gamla hverfinu og eftir breiðstræti.

„Sjáðu þarna,“ segir Rita og bendir á fótboltaleikvang, sem er flísalagður að utan með grænum, gulum og hvítum flísum. „Þetta er heimavöllur Sporting Lisbon, sem er annað af tveimur liðum borgarinnar. Reyndar eru þrjú lið en tvö sem eru í efstu deildinni.“

Rita bætir við glottandi: „Við sem höldum með Benfiga, sem er hitt aðal liðið, köllum þennan heimavöll klósettið. Af því að það er flísalagt eins og baðherbergi.“ Ég hlæ og sé að það gleður Ritu. Skyldi

Ronaldo vita að hann hóf atvinnumannaferil sinn á klósettinu?

„Parna sérðu flottan leikvang,“ hún bendir og heimavöllur Benfiga kemur í ljós. Rauð stálgrind stekkur í bogum upp til himins. Rita hummar eitthvert stuðningsmannalag og ég get ekki annað en hlegið.

Við keyrum áfram og Rita kveikir á útvarpinu. Af og til lækkar hún í tónlistinni og fræðir mig eitthvað um borgina og það sem við keyrum fram hjá. Ég hlusta af meiri kurteisi en áhuga.

Grafhýsið

„Jæja, þá erum við komin. Hér skoðum við Belem turninn,“ segir Rita og leggur bílnum. Ég sting gollunni ofan í veskið þegar við komum út, því það er heitt og ég þarf ekki peysu.

Rita segir að varðturninn hafi verið byggður í kringum 1520. Frá honum var fylgst með siglingu skipa upp og niður Tejo ána. Hann var líka byggður til að minnast landafunda Vasco de Gama.

„Vasco da Gama fann sjóleiðina frá Evrópu til Indlands. Þá varð Portúgal nýlendubjóð og stjórnaði markaði frá Asíu til Evrópu.“

Rita sér að ég er ekki alveg að fylgja, þannig að hún bætir við: „Eftir að hann fann sjóleiðina til Asíu varð Portúgal mjög ríkt land“. Ég kinka kolli þegar ég átta mig á hvað Rita er að meina.

Við röltum aftur í bílinn og keyrum í tvær mínútur áður en hún leggur honum aftur. Við göngum í átt að háum skúlptúr.

„Þetta kallast landafundamerkið,“ segir Rita. „Á því eru stytur af mönnum sem komu allir að landafundunum.“

Ég kinka kolli og Rita gefur mér tíma til að taka myndir.

Ég horfi yfir ána í gegnum myndavélina í símanum. Eitt andartak sé ég seglskip sigla upp ána. Risastór seglskip eins og ég hef séð í sjóræningjamyndum sem eiga að gerast í gamla daga. Ég lít upp frá símanum og seglskipin eru horfin. Hrollurinn sem ég fékk við ána í gær, þegar ég sá skuggamanninn, kemur aftur. Er ég að sjá ofsjónir?

„Við skulum halda áfram,“ segir Rita þegar ég kem aftur til hennar.

„Sérðu klaustrið þarna hinum megin við götuna?“ spyr Rita og bendir. „Við ætlum að röлта þangað yfir.“

Á milli okkar og klaustursins liggja lestarteinar og akreinar. Við þurfum þó ekki að hlaupa með lífið í lúkunum undan lestum og bílum. Undirgöng liggja á milli þessara fjölsóttu staða.

Í göngunum er maður með skemmtara að spila suðræna tónlist. Dillandi tónar leiða okkur í gegnum göngin og upp úr þeim aftur.

„Við ætlum að skoða kirkjuna,“ segir Rita en bætir við: „En fyrst fáum við okkur ís.“ Ég er ánægð með hvernig hún hugsar.

„Þegar við komum inn í kirkjuna sérðu tvö grafhýsi,“ útskýrir Rita á meðan við klárum ísinn. „Annað þeirra geymir líkamsleifar Vasco da Gama. Þú þekkir það á því að líkneskið er með hatt á höfðinu og það er vinstra megin þegar þú gengur inn í kirkjuna. Hitt grafhýsið geymir líkama ljóðskáldsins Luís de

Camões, sem orti meðal annars ljóð um ferðir Vasco da Gama.“

Ég legg á minnið að landkönnuðurinn er með hatt og til vinstri.

Miðaldra hjón í eins íþróttagöllum ganga mjög hægt á undan okkur inn í kirkjuna. Maðurinn dregur skóna eftir gólfinu þannig að það heyrast sóphljóp í hvert sinn sem hann tekur skref.

Rita fær sér sæti og lokar augunum, kannski er hún að biðja. Ég fer og skoða fyrst grafhýsi ljóðskáldsins og geng svo hring um kirkjuna. Skoða altarið, predikunarstólinn og enda við grafhýsi Vasco da Gama.

Grafhýsið er stórglæsilegt. Allt útskorið í stein, kannski marmara. Ég krýp niður til að skoða myndirnar betur. Á hliðinni er stórt seglskip, alveg eins og ég taldi mig sjá á ánni áðan. Ég lít í kringum mig áður en ég þori að rétta fram

höndina og snerti köld steingerð seglin
á skipinu. Á sama tíma missi ég jafnvægið
og dett fram fyrir mig. Ég finn að seglið
gefur eftir og skipið ýtist aðeins inn.

Ég fæ hnút í magann. Er ég búin að
skemma grafhýsið?

Áður en ég næ að snúa mér við og sjá hvort Rita hafi séð hvað ég gerði heyrast drunur. Ég horfi á lokið á grafhýsinu hreyfast rólega til hliðar.

Nei, nei, nei. Hvað er ég búin að gera?

Ég svitna og tek nokkur skref aftur á bak. Ég lít yfir kirkjuna en það er enginn þar inni. Hvernig getur staðið á því? Kirkjan var full af fólki rétt áðan.

Vasco da Gama

Drunurnar þagna og ég held niðri í mér andanum. Hávær geispi rýfur þögnina og hönd teygir sig upp úr graphýsinu. Karlmaður sest upp og nuddar augun, líkt og hann sé að vakna eftir góðan nætursvefn.

Ég bakka í átt að hurðinni til að komast óséð út. En stoppa þegar maðurinn

klöngrast upp úr grafhýsinu. Hann lendir á gólfinu og horfir á mig.

„Hver ert þú?“ Spyr hann ruddalega.

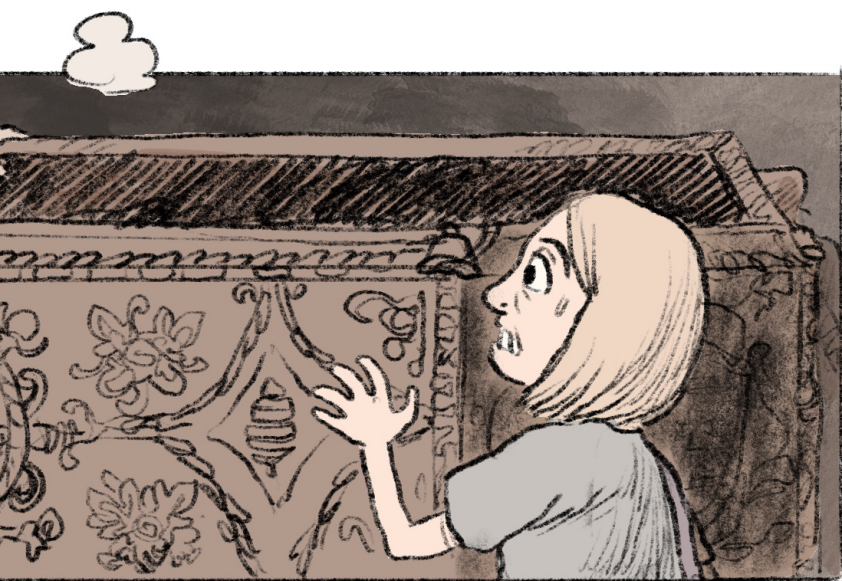
Ég segi ekkert því orðin eru föst í hálsinum, eða í maganum sem er gjörsamlega í hnút.

„Hvar er ég?“ Spyr hann áður en ég næ að svara og virðir kirkjuna fyrir sig.

„Þú ... hérna ... kirkja ...“ styn ég upp. Hann horfir á mig og kemur nær.

„Veist þú ekkert hvar við erum?“

„Lissabon,“ næ ég að hvísla. Magnað, ég

skil manninn. Hann er ekki að tala íslensku og ekki heldur ensku. Líkast til talar hann portúgölsku og ég skil hann. Ótrúlegt.

„Nú jæja,“ segir hann og horfir rannsakandi á mig. Við erum ein í kirkjunni. Það er eins og allir hafi gufað upp. Maðurinn ræskir sig og hefur ekki af mér augun.

„Fyrirgefðu þursaháttinn í mér,“ segir hann svo blíðlega. „Ég heiti Vasco da Gama. Hver ert þú?“

„Katla,“ hvísla ég og munnurinn er óþægilega þurr.

„Hmm, Katla, við skulum athuga hvort við séum nokkuð langt frá skipinu mínu. Hvernig hljómar það?“

Hvað á ég að gera? Rita er horfin. Það eina sem mér dettur í hug er að elta hann.

Við göngum út úr kirkjunni og það eru engir ferðamenn fyrir utan, engar rútur og enginn íssali. Undirgöngin eru ekki lengur

þar sem þau voru. Ég lít til baka og sé að kirkjan og klaustrið gufa upp. Ég skil ekki neitt í neinu.

Vasco da Gama lítur aðeins í kringum sig og stormar ákveðinn yfir svæðið sem áðan var lokað af vegna akreina og lestarteina. Ekkert lítur út eins og það gerði. Belem turninn er horfinn. Hins vegar sé ég háreistan borgarmúr í fjarlægð og þangað stefnir Vasco da Gama. Hann gengur alveg svakalega hratt.

Vasco da Gama stoppar og snýr sér við, augu hans grandskoða mig. Þau renna frá skónum og upp að andliti.

„Þú ert skrýttinn strákur,“ segir hann svo og heldur áfram að ganga.

„Ég er reyndar stelpa,“ leiðrétti ég hann. Það kitlar eyrun að heyra lítarlausa portúgölsku hljóma frá mér. Aftur nemur hann staðar. Horfir á buxurnar sem ég er í og ég sé að hann er að velta því fyrir sér hvort ég sé að segja satt.

„Stelpur eru ekki í buxum,“ segir hann ósannfærður um sannsögli mína.

Það er eins og kalt vatn renni niður eftir bakinu mínu. Ég missi andann og ég átta mig.

Ég hef einhvern veginn ferðast aftur í tímann. Þess vegna vantar allar akreinar, lestarteina, klaustrið, kirkjuna og minnismarki um þennan mann sem núna er lifandi. Það sem ég hef skoðað í dag hefur enn ekki verið reist. Og stelpur í buxum er óalgeng sjón.

„Ég varð að þykjast vera strákur, til að komast undan þjófum,“ lýg ég og hjartað slær á ógnarhraða.

Hann horfir í augu mín, eins og til að lesa lygina í sál minni. Hristir höfuðið, heldur áfram að ganga og segir: „Stundum þarf að bjarga lífi sínu á einn eða annan hátt.“

„Ég er að spá,“ segi ég hikandi „veist þú hvaða ár er núna?“

Mér líst ekki á svipinn á honum þegar hann svarar: „1504 auðvitað.“

„Takk. Ég gleymi svo oft tölum,“ segi ég vandræðalega og reyni að láta eins og það sér fullkomlega eðlilegt.

Takk. Obrigada. Syngjandi fallett orð. Ég endurtek það aftur upphátt og ég veit ekki hvort mér finnst magnaðra: Að ég tali reiprennandi portúgölsku eða að ég sé að tala við mann sem er löngu dáinn.

Vasco da Gama heldur áfram að ganga.

Ég hika við að elta hann. Þegar hann

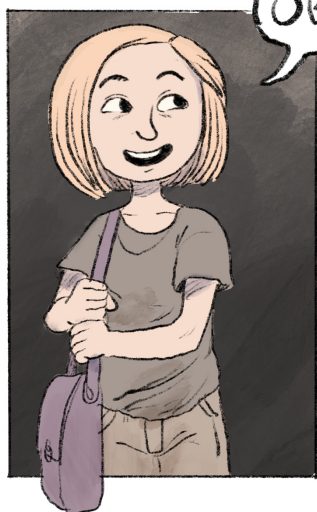
verður var við það

snýr hann sér við og kallar:

„Fljót nú, ef við

ætlum að ná fyrir myrkur í skipið þá þarft þú að herða á göngunni.“

Ég læt ekki segja mér það tvisvar sinnum og hleyp hann uppi.

Eftir um klukkustund komum við niður að ánni Tejo og þar liggja nokkur skip fyrir landfestum.

Ég lít í kringum mig og álykta að við séum á sama stað og við pabbi borðuðum hádegismat í gær. Þá ályktun dreg ég af tveimur hæðum þar sem kirkja trónir á annarri og kastali á hinni. Kirkjan er líklega rústirnar sem ég sá í gær.

Kastalinn lítur öðruvísi út en hann gerði í gær. En í samfélagsfræðitíma lærði ég að konungar byggðu kastala uppi á hæðum. Þaðan gátu varðmenn séð vel yfir sveitir og varist árásur og óvæntum heimsóknum. Eins sagði kennarinn að þegar einhver tók völdin frá öðrum þá var sjaldan byggður nýr kastali frá grunni. Heldur reyndi fólk að nýta þann kastala sem fyrir var og byggja frekar við hann.

Vasco da Gama gengur upp landganginn á einu seglskipinu og gefur mér merki um að elta sig. Um borð eru sex karlmenn

sem heilsa honum. „Hver er þetta,“
spyr einn mannanna og nikkar höfðinu
í átt til mín.

„Ég held hún komi að notum,“ hvíslar
Vasco da Gama. Svo lágt að ég heyri
það varla.

Ég stend fyrir aftan hann og reyni að láta
sem minnst fyrir mér fara. Hann spyr
karlana um hitt og þetta og fær sér sæti á
þilfarinu. Með handabendingu segir hann
mér að gera slíkt hið sama. Einn karlinn
hverfur niður í skip og kemur aftur upp
með tvær súpuskálar og brauð.

„Síðdegissnarl,“ muldrar Vasco da Gama
um leið og hann skóflar upp í sig súpuna.
Ég tek upp skeiðina, sem er skorin út
úr einhverju beini og borða kjötsoðið.
Brauðið er nýbakað og er mjög gott.

Hann klárar súpuna með því að drekka úr
skálinni. Hann þurrkar sér um munninn
og fylgist með mér borða.

„Ert þú aðalborin?“ Spyr hann.

„Hvað meinar þú?“ Spyr ég á móti.

„Hvernig þú borðar, heldur á skeiðinni, sötrar ekki. Ert þú aðalborin?“

Ég velti orðinu fyrir mér, aðalborin. Að vera borinn þýðir örugglega að vera fæddur.

Amma segir oft þegar hún talar um fólk:

„Auðvitað þekkir þú Nonna, hann er borinn og barnfæddur Þingeyingur.“ Og þá hlýtur aðalborin að vera fæddur í aðalstétt.

Hann er líkast til að spyrja hvort ég sé af góðum ættum, rík, kannski konungborin. Ég passa mig að flissa bara inni í mér.

„Nei, ég er ekki aðalborin,“ svara ég.

Hann horfir á mig og ég sé að hann trúir mér ekki. Hann kallar til skipverjana og eftir dágóða stund kemur einn þeirra og biður mig um að fylgja sér.

Árið 1504

Niðri í káetu er stór viðarbali á gólfi og skítugt sáputykki. Skipverjinn bendir á baðið og svo á kjól sem liggur ofan á borði.

Ég kinka kolli og loka dyrunum á eftir manninum. Finnst þeim í alvöru að ég þurfi að fara í bað? Ég er svo langtum hreinni en allir á þessu skipi, enda fór ég í sturtu í gærkvöldi.

Ég þykist bara fara í bað. Sullu aðeins í vatninu til að smá bleyta slettist niður á gólf. Svo væti ég hendurnar og þurrka mér í lakið sem liggur við hliðina á balanum.

Kjöllinn er ekki líkur neinu sem ég hef áður mátað. Hann er grænn á litinn, með mittislínuna lengst uppi á bringu og hálsmálið nær út á axlir. Kjöllinn er víður og síður þannig að sandalarnir mínir sjást ekki þegar ég stend.

Ég nota tækifærið á meðan ég er ein og kíki á símann minn. Skjárin er bara svartur. Það er ekkert samband og það lítur út eins og hann sé batteríslaus en samt er kveikt á honum. Ég sting honum inn á mig. Þegar ég kem aftur upp á þilfar bíður Vasco da Gama eftir mér. Hann hefur farið í bað og er strokinn og hreinn. Hann klæðist þykkum sokkabuxum og einhvers konar stuttbuxum sem eru teknar saman um hnén. Skikkja, sem er fest saman ofan á vinstri öxlinni, gerir hann glæsilegan. Á höfðinu er hann með hatt, með breiðu barði.

Ég fæ gæsaþúð. Vasco da Gama er skuggamaðurinn frá því í gær! Getur verið að ég sjái inn í fortíðina í gegnum símann minn?

Hann brosir þegar hann sér mig og segir að við verðum að drífa okkur.

„Hvert erum við að fara?“ Spyr ég.

„Að hitta Manuel I, konung Portúgal og Algarves,“ svarar hann hátíðlega.

Við leggjum af stað frá skipinu. Ég lít til baka og sé að skipin á ánni eru öll eins og seglskipin sem ég sá þegar ég stóð við bakkann að taka myndir fyrir í dag. Myndavélin í símanum mínum getur pottþétt séð inn í fortíðina! Sá ég þá inn í fortíðina? Hjartað mitt slær aðeins hraðar og ég svitna í lófunum.

Ég hef aldrei áður hitt konung. Hvað þá konung frá miðöldum. Eða voru miðaldirnar búnar? Hvað heitir þetta tímabil þá? Ó nei, konungurinn mun sjá strax að ég veit ekkert. Kannski er ekki til siðs að konur tali í návist konungs árið 1504.

„Hérna, manstu þegar ég mundi ekki hvaða ár var?“ Spurði ég Vasco da Gama á meðan við gengum saman í gegnum borgarmúrinn og stefndum í átt að kastalanum. Hann kinkar kolli.

„Ég missti nefnilega minnið og man þess vegna lítið um málefni Portúgals,“ segi ég og vona að lygin sé sannfærandi.

Vasco da Gama nemur staðar. Tekur af sér hattinn og rótar eitthvað í hárinu. Lítur svo á mig og spyr: „Minnisleysi? Er það sagan sem þú segir mér núna?“ Svo hlær hann og ég veit ekkert hvað ég á að segja eða gera.

Hann heldur áfram að ganga og beygir inn í þrönga götu. Fer inn á bar og við setjumst við borð úti í horni.

„Ég hef ferðast víða en ekki veit ég hvaðan þú kemur,“ segir hann mjög lágt til að aðrir á staðnum heyri ekki.

„Hvergi, á mínum ferðalögum, hef ég séð svona föt eins og þú varst í þegar við hittumst. Þú ert mér framandi.“ Hann horfir á mig og ég lít niður á borðið. Get ekki horft í augun á honum, hrædd um að hann skilji mig bara eftir. Og hvað þá? Hvernig kemst ég aftur til nútímans? Hvernig kemst ég til baka til pabba? Hvað á ég að gera? Ég berst við að leyfa ekki kvíðanum að ná yfirhöndinni.

Þögnin varir í heila eilífið. Ég ræski mig

og segi án þess að horfa á hann: „Ég man bara ekki neitt. Í alvöru.“

„Eins og ég segi, þá veit ekki hvaðan þú kemur. Eða hvort ég geri rétt með að fara með þig til konungs Portúgal. En það er eitthvað við þig og hvernig þú berð þig, sem fær mig til að halda ...“ hann horfir hugsi á mig.

„Sko, til að gera langa sögu stutta þá fór ég í leiðangur. Ferðin var farin af því að konungurinn styrkti hana, það er jú dýrt að setja svona leiðangur saman.“

Hann hættir að tala um leið og þjónustustúlka kemur með kaldan sítrónudrykk og setur á borðið.

Drykkurinn er svolítið súr en minnir á límonaði. Þegar hún fer aftur frá borðinu heldur hann áfram lágum rómi.

„Ferðin gekk vel, okkur tókst að finna nýja siglingaleið. Núna þurfum við ekki lengur að fara í gegnum Miðjarðarhafið til að versla krydd, silki og aðrar vörur

frá Asíu í gegnum einhvern þriðja aðila.
Konungurinn var ánægður með mín störf.
Hann sendi mig aftur í ferð og ...“

Hann þagnar, ræskir sig og fær sér sopa
af sítrónudrykknum. Ég held niðri í mér
andanum til að trufla ekki sögustundina.

„Við getum sagt að konungurinn var ekki
sáttur með mig þegar ég kom heim úr
þeirri ferð. Nú er liðið rúmt ár og ég er enn
að reyna að fá hann til að taka mig í sátt.
Hann vill ekki einu sinni tala við mig.“

Ég horfi á Vasco da Gama og get ekki
annað en vorkennt karlinum. Hann er
kominn í ónáð konungs og er að reyna
að sleikja hann upp til að fá fleiri verkefni
kannski. Eða ef til vill bara til að vera
í klíkunni.

„Og hvað er planið núna í kvöld?“ Spyr ég.

„Æ, ég veit það varla,“ segir hann og
strýkur yfir höfuðið. „Ég er að vona að
þú sem gestur veki nógu mikla athygli

konungs til að hann veiti mér viðtal.
Ég þarf tækifæri til að útskýra fyrir honum
hvernig þetta gekk allt saman fyrir sig
þarna úti.“

Ég kinka kolli og reyni að sýna honum að
ég skilji. Það er náttúrulega óþolandi þegar
einhver dæmir mann án þess að maður fái
að segja sína hlið á málinu.

„Ég hef heyrt að konungurinn ætli að skipa
einhvern í embætti landstjóra á indversku
nýlendunum, sem komu í okkar hlut eftir
ferðirnar mínar. Mig langar í þá stöðu.“

„Það gerist ekkert ef við sitjum hér í
allan dag,“ segi ég sjálfri mér að óvörum.
Ég stend upp til að leggja áherslu á orð
mín. Kannski kemst ég til baka ef ég
hjálpa honum.

Vasco da Gama setur smámynt á borðið til
að greiða fyrir drykkina og við leggjum af
stað upp hæðina, í átt að kastalanum.

Heimsókn í höllina

Með trommuslátt í brjóstkassanum bíðum við í hliðarherbergi við móttökusal konungs. Herbergið er veggfóðrað silki og Vasco da Gama segist stoltur hafa komið með þetta silki úr fyrstu ferð sinni.

„Þið megið ganga til fundar við hinn heilaga hátign,“ tilkynnir þjónn.

Hnén á mér skjálfa þegar við göngum inn í íburðarmikinn sal. Ég sé móta fyrir konungi í hásæti og við hlið hans stendur kona, líkast til drottningin.

Þjónninn kallar hátt og skýrt:

„Landkönnuður vor Vasco da Gama ásamt erlendum gesti, er kynntur verður fyrir yðar hátign.“

Við ákváðum á leiðinni upp að kastalanum að segja að ég væri á ferðalagi. Það

vonandi útskýrir vankunnáttu mína á málum Portúgal.

Ég finn augu konungs horfa á okkur ganga rólega inn salinn. Hönd mín liggur á olnboga Vasco da Gama og ég passa að ganga bein í baki. Ég horfi örlítið niður á við, ekki beint á konunginn, eins og Vasco da Gama hafði sagt mér að gera.

Vasco da Gama hneigir sig djúpt. Ég hneigi mig eins og ég ímynda mér að sé viðeigandi. Við gleymdum alveg að æfa þetta á leiðinni.

Ég passa mig að segja ekkert. Reglurnar eru þær að konungur ávarpar þig fyrst. Ef hann segir ekkert við þig, þá yfirgefur þú salinn orðlaust.

„Landkönnuður, hvað er þér að höndum?“
Spyr konungurinn.

„Fyrir utan löngun mína til að heimsækja þig, konungur minn, hylla þig og sýna þér hollustu mína og virðingu ...“

Hver talar svona? Hugsa ég og passa að flissa ekki.

„... Þá langar mig að kynna þér þessa ungu konu: Katla Tómasardóttir, langferðakona og ...“ Vasco da Gama lítur snöggvast á mig eins og til að reyna að fá innblástur í þessa kynningu sína: „... og lærlingur.“

Ég gjóa augunum til hans og lyfti annarri augabrúninni. Lærlingur? Í hverju þá? Velti ég fyrir mér.

Konungur andvarpar hátt og ég laumast til að líta á drottninguna. Hún er undurfalleg en ekki mjög brosmild. Konungur veifar handleggi til hliðar og drottningin gengur í átt til mín, ég veit ekki hvað ég á að gera svo ég hneigi mig aftur. Hún gengur út úr salnum.

Vasco da Gama ýtir aðeins í mig og ég átta mig á því að ég á að elta hana.

Við förum inn í annað herbergi þar sem eru fleiri húsgögn en bara sæti fyrir konunginn.

„Sæl, ég heiti María af Aragon,“ segir hún tærri röddu og bendir mér að setjast. Ég hneigi mig og sest og veit ekkert hvort ég megi horfa beint á hana eða ekki. Veit í raun ekkert hvernig ég á að haga mér.

„Katla,“ segi ég til að virka ekki dónaleg. „Fallegt heimilið ykkar,“ bæti ég við eins og ég hef heyrt mömmu segja þegar við lendum í svona óþægilegum aðstæðum heima á Íslandi. Ég er með hugann við það sem fer fram í hinum salnum. Fá konur ekki að heyra mikilvæg samtöl? Var lífið svona fyrir Me too byltinguna? Bara settar út í horn!

María drottning sest niður og allt í einu er eins og drottningarhulunni er létt af henni. Hún lætur sig síga örlítið í sætið.

„Já, þetta er ágætis kastali,“ dæsir hún. Líkt og unglingur sem fær farsíma en langar í nýjustu týpuna.

Ég er ekki viss hvort ég eigi að finna upp á umræðuefni og bíð í smá stund. Þegar

María virðist ekki ætla að halda áfram, tek ég af skarið. Ég þoli ekki langar, vandræðalegar þagnir.

„Þar sem ég hef ekki verið lengi í Lissabon,“ byrja ég til að afsaka mig fyrir fram ef spurningin er óviðeigandi: „er ég spennt að heyra hversu lengi þú hefur verið gift og hvernig þið kynntust?“

María brosir og horfir hissa á mig. Ó nei, þetta var greinilega ekki viðeigandi spurning. Ég kyngi og heilinn brakar við áreynsluna við að finna leið út úr ógöngunum. Þögnin er rofin og ég anda léttar.

„Í tæp þrjú og hálft ár,“ segir María. „Foreldrar mínir eru kaþólsku konungshjónin á Spáni“. Hún bíður eftir viðbrögðum en þegar hún sér að ég er ekki að kveikja á neinum þerum bætir hún við til útskýringar: „Isabella I af Castilíu og Ferdinand II af Aragoníu.“

Ég kinka kolli en hef ekki hugmynd um hvaða fólk þetta er. Geri samt ráð fyrir árið

1504 hafi þau verið mjög fræg. Hún virðist ánægð þegar ég þykist þekkja þau.

„Við hittumst fyrst þegar Manuel I giftist systur minni,“ ég sýp hveljur, þetta er eins og besta sápuópera. En María heldur áfram

líkt og það sé ekkert að því að giftast manni systur sinnar.

„Það var ekkert í kortunum að ég ætti að flytja til Portúgal. Önnur systir mín var gefin konungi Wales og planið var að ég giftist konungi Skotlands. Þannig gætum við systur séð til þess að eiginmenn okkar færu ekki í stríð hvor við annan. En þá urðum við fjölskyldan fyrir áfalli,“ María stendur upp og gengur í átt að mannháum glugga. Hún lækkar röddina og ég heyri að henni finnst erfitt að rifja þetta upp.

„Isabella, systir mín og fyrrum kona Manuela I dó stuttu eftir barnsburð. Og til að styrkja bönd Spánar og Portúgal var stungið upp á því að hann myndi giftast mér.“

„Ó en hræðilegt, ég samhryggist,“ segi ég lágt. Án þess að huga að stéttaskiptingu okkar geng ég til hennar og legg lófann minn á bak hennar til að sýna samhug.

Hún lítur á mig og í svip hennar má bæði lesa hvað hún er hissa og forvitin.

„Ekki það, ég hef heyrt að það sé mjög kalt í Skotlandi.“ Segir hún en spyr svo: „Hver ert þú?“

Áður en ég næ að búa til einhverja trúanlega lygi opnast dyrnar og lítill drengur kemur hlaupandi inn. Á eftir honum fylgir þjónustustúlka með ungabarn í fanginu. Drengurinn hleypur til Maríu og hún ljómar upp við að sjá hann.

„Katla, þetta er prins João, hann verður tveggja ára í júní og þessi litla prinsessa,“ segir hún stolt og bendir á stúlkuna sem liggur vær í fangi þjónustustúlkunnar: „Heitir Isabella í höfuðið á bæði móður minni og systur, hún er alveg að verða fimm mánaða.“

Þjónustustúlkan hvíslar að Maríu. Mér finnst eins og Maríu finnist leiðinlegt að segja um leið og hún lítur á mig: „Katla,

Það er beðið eftir þér. Fundi konungs og Vasco da Gama er lokið.“

Hvernig ætli sé rétt að kveðja drottningu? Hún er búin að segja mér persónulega hluti þannig að ég kann ekki við að vera of formleg en hún er samt drottning. Þetta er flókið.

„Vertu blessuð og það var gaman að kynnast þér,“ segi ég með einlægni. Hneigi mig svo og brosi til hennar.

Hún gengur til mín, tekur utan um hendur mínar og segir: „Katla, þú ert ætíð velkomin í heimsókn. Þér fylgir ferskur andblær.“

Ferskur andblær, hugsa ég um leið og ég geng út. Þennan þarf ég að muna.

Leiðangurinn

Vasco da Gama bíður fyrir utan kastalann.

„Jæja ...?“ Spyr ég, þegar hann leggur af stað niður hæðina án þess að segja neitt.

Hann umlar eitthvað óskiljanlegt. Ég reyni að ráða í svip hans, en það er erfitt. Hann hallar höfðinu fram og hatturinn hylur hálft andlitið.

„Mér líkar að minnsta kosti vel við hana Maríu,“ segi ég til að reyna að koma honum af stað en hann segir ekkert.

Við göngum niður hæðina og í átt að skipinu. Það er kolniðamyrkur og ég velti því fyrir mér hvort hann viti ekki örugglega að ég ætli að gista á skipinu hans.

Hvað ef hann segir að ég geti það ekki?
Hvert fer ég þá?

Við göngum í þögn og það er ekki heppilegt því þá nær hugurinn að halda

áfram að spyrja spurninga: Hvernig kemst ég til baka til nútímans? Skyldi pabbi vera farinn að óttast um mig?

Kvíðinn eflist og mér finnst eins og ég þurfi að æla af áhyggjum. Ég stoppa og styð mig við húsvegg. Dreg inn andann og reyni að komast yfir ógleðina. Verst að það er ekki sérlega góð lykt í Lissabon árið 1504 og erfitt að fá ferskt loft.

Vasco da Gama tekur eftir því að ég stoppa og snýr sér við.

„Er ekki allt í lagi?“ Spyr hann.

Ég harka að mér og kinka kolli. Reyni að ýta frá mér þeirri klemmu sem ég er í, að vera föst í fortíðinni.

Í bíómyndum þegar fólk álpast aftur til fortíðar þá kemst það oft til baka með því að fara í gegnum einhvers konar tímagöng. Oft þau sömu og þau komust í gegnum til fortíðar. En kirkjan er óbyggð árið 1504. Hvað geri ég þá?

„Komdu, drífum okkur í skipið. Þar getur þú hvílt þig,“ segir Vasco da Gama blíðlega. Mér léttir við að heyra að hann gerir ráð fyrir mér í gistingu.

„Fékkstu áheyrn konungs?“ Spyrja skipverjarnir þegar við komum um borð.

„Já, ég gat útskýrt hvað kom upp á,“ svarar Vasco da Gama og þeir virka sáttir. Enginn biður um frekari lýsingu á fundinum. Ég er mjög forvitin en virðist vera ein um það.

„Sjáðu Katla,“ segir Vasco da Gama og sýnir mér silkistranga. Hann er ofinn úr grænum og bláum silkipráðum. Ofurmjúkur og það glitrar aðeins á einn græna þráðinn.

„Vá,“ segi ég og strýk varlega eftir silkinu.

„Gjöf handa konunni minni,“ segir hann og brosir. „Þetta silki fékk ég í Malindi á Indlandi en það kom upprunalega frá landinu í austri, Kína.“

„Hvað kom upp á í ferðinni?“ spyr ég

varlega og bæti við: „Þú fannst sjóleiðina, ert þú þá ekki aðal maðurinn?“

Hann horfir á mig og broshrukkur myndast við augun og svo skellir hann upp úr.

„Katla, þú ert svo skondin stelpa. Aðalmaðurinn, ég?“ segir hann og þurrkar sér um augun.

Skipverjar hans flissa. Mig langar að segja þeim að í framtíðinni munu flestir þekkja nafnið hans en fáir vita hver Manuel I er. En ég veit að það er ekki mitt að kjafta frá framtíðinni.

„Ég var nú ekki bara einn sem fann sjóleiðina. Ég leiddi kannski hópinn en við vorum 170 menn á fjórum skipum.“ Skipverjarnir kinka kolli til að undirstrika þátttöku sína í leiðangrinum.

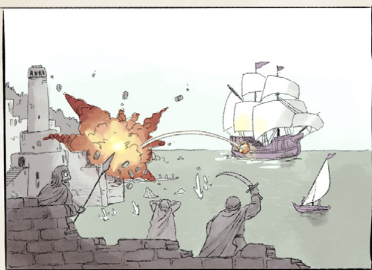
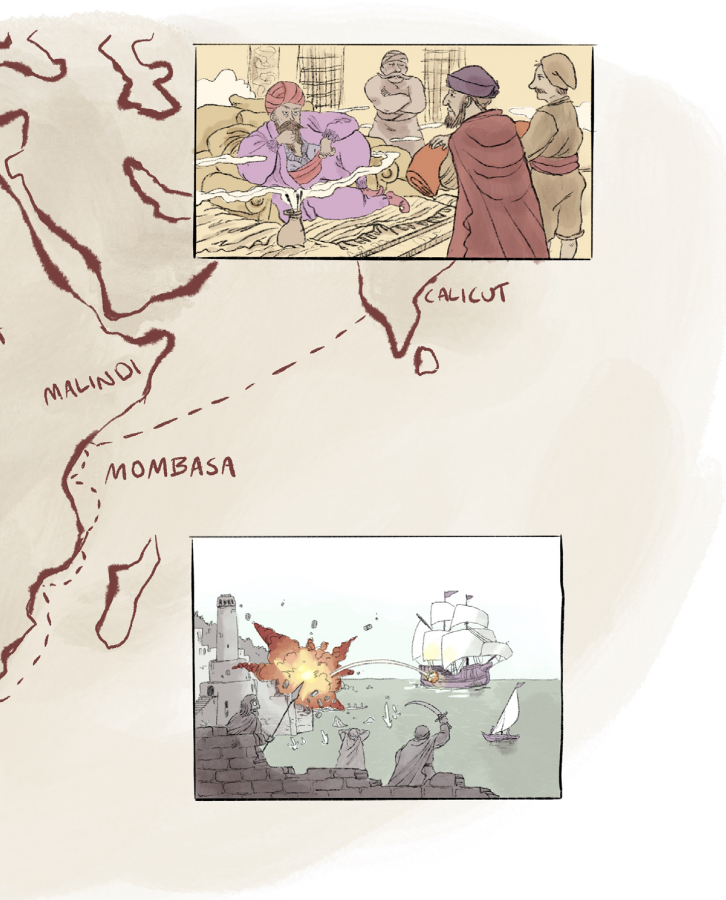
„Ég var skipstjórinn á São Gabriel, sem var myndarlegt seglskip, 27 metrar að lengd. Sæktu kortið og teikningarnar mínar,“ síðustu orðunum beinir hann til eins skipverjans.

Hann stekkur upp og réttir honum upp-
rúllaðar pappírsarkir. Vasco da Gama tekur
eina örkina og rúllar henni út á borðið.

„Sjáðu, hér er Lissabon og héðan sigldum
við árið 1497. Það var fallegur júlímorgun.
Fullt af fólki kom á bryggjuna til að fylgjast

með þegar við lögðum úr höfn. Við sigldum suður út að Grænhöfðaeyjum og niður að Sierra Leone, sem er hérna,” hann renndi fingri eftir kortinu og ég fylgdist spennt með. Fingur hans strukust áfram eftir kortinu að Góðrarvonarhöfða.

„Ekkert á leiðinni hingað kom okkur á óvart, því við sigldum eftir korti frá Dias. Hann fór þessa leið fyrir rúmum fimmtán árum.“

Skipverji hellir í glas og réttir Vasco da Gama, sem tekur sopa áður en hann heldur áfram með frásögnina.

„Frá syðsta hluta Afríku sigldum við upp með fram austurströndinni. Um jólin komum við á stað sem enginn Portúgali hafði komið á áður. Við skírðum staðinn Natal, sem þýðir Fæðing Krists. Héldum jólin eins hátíðleg og maður getur í fjarveru fólksins sem maður elskar.“

Skipverjarnir kinka kolli.

„Í byrjun mars vorum við komnir til Mozambique. Þar gaf ég soldáninum gjafir en hann var ekki ánægður með þær og við urðum að flýja út á skipin okkar.“

„Já, þetta var rosalegt,“ grípur einn skipverjinn fram í. „Okkur rétt tókst að flýja, en til að hefna okkar þá skutum við nokkrum fallbyssukúlum á þá.“

Þeir hlæja og ég horfi hneyksluð á þá.
Vasco da Gama tekur eftir svipnum, ræskir sig og heldur áfram að rekja leiðina þeirra.

„Síðan fórum við til Mombasa“ segir hann og einn skipverjinn grípur fram í.

„Það var nú ekki tekið vel á móti okkur þar,“ segir hann og það hnussar í honum.

„Kannski af því að við rændum verslunarskip þeirra rétt áður en við komum,“ skýtur annar skipverjinn inn glottandi.

„Gerðuð þið hvað?“ Hrópa ég.

Vasco da Gama sussar á skipverjana og horfir afsakandi á mig: „Tja, við já ... hmm ... hvar vorum við? Þaðan sigldum við til Malindi og þar var fínt að vera. Ég fékk einmitt silkið fyrir konuna mína þar,“ segir hann og brosir.

Hann stendur upp, finnur litla nælu og réttir mér: „Þar fékk ég líka þessa sem þú mátt eiga sem þakklætisvott fyrir aðstoðina í dag.“

„Takk,“ segi ég feimin og horfi á nælunu. Á henni er hringur og inni í honum er rauður steinn sem glitrar á. Hún er mjög falleg, svolítið ömmuleg.

„Frá Malindi siglum við yfir til Calicut, sem er hér,“ segir Vasco da Gama og bendir á hafnarborg á vesturströnd Indlands.

„Í Calicut ætluðum við að hitta höfðingjann, sem er allsráðandinn þar, en hann var í stuttu ferðalagi. Við biðum í borginni þar til hann kom til baka,“ segir Vasco da Gama.

Hann er búinn að lækka aðeins röddina og horfir ekki lengur á mig eða kortið. Heldur leita augu hans eitthvert langt í burtu.

Ég held niðri í mig andanum. Spennt að heyra framhaldið af ferðasögunni hans.

Heimferðin

„Þegar höfðinginn kom til borgarinnar fengum við glæsilegar móttökur,“ segir hann og horfir út í tómið. „Við færðum honum margar gjafir frá Manuel konungi en ...“

Hann lítur á skipverja sína og segir dapur: „Höfðinginn var ekki ánægður með gjafirnar. Hann vildi bara gull og silfur og kom fram við okkur eins og við værum sjóræningjar. Heimtaði að við borguðum tolla af öllu sem við vorum með í skipunum. Ég var auðvitað ekki sáttur við það og til að gera langa sögu stutta þá reiddist ég.“

Ég horfi á hann og mig grunar að einhver fallbyssuskot hafi fengið að fljúga. Ég kæri mig samt ekki um slíkar sögur og spyr því ekkert nánar út í málið.

Vasco da Gama stendur upp, hallar sér upp að veggnum og dæsir.

„Við komum heim og okkur var vel fagnað. Vörurnar, sem við komum með, voru margfalt verðmætari en kostnaður ferðarinnar. Það var talað um hinn fullkomna leiðangur. Fólk skildi hreinlega ekki hvað heimferðin var erfið. Við lentum í stormi og sjóleiðin yfir Indlandshaf, sem tók bara 23 daga í maí tók okkur 132 daga á heimleiðinni. Bölvaðar rigningar og beljandi stormur. Þetta var það alversta sem ég hef á ævi minni lent í. Það var ekki fyrr en í byrjun árs 1499 að við sáum loks aftur til austurstrandar Afríku.“

Það var eins og sorgarslikju væri dregið yfir andlit þeirra allra.

„Þarna var um helmingur skipverja látinn og margir af þeim sem lifðu þjáðust af skyrbjúg,“ hvíslaði Vasco da Gama.

Ég legg orðið á minnið. Ef ég kemst aftur til nútíðar ætla ég að lesa mér til um

þennan sjúkdóm. Skyrbjúgur. Hljómar furðulega.

„Og af því að við vorum orðnir svo fáir þá gátum við ekki lengur mannað öll skipin. Við skildum eftir tvö skip og skiptum okkur niður á São Gabriel og á lítið seglskip sem hét Berrio. Þá gekk ferðin töluvert betur og við sigldum fram hjá Góðrarvonarhöfða og upp með vesturströnd Afríku.“

Vasco da Gama sest aftur í stólinn og sýnir mér á kortinu hvernig þeir sigldu til baka. Hann stoppar með fingurinn á Grænhöfðaeyjum.

„Þegar við komum hingað þá ákváðum við að Berrio myndi sigla á undan okkur. Þeir gátu siglt hraðar enda minna skip og léttara á sér. Berrio kom til Lissabon í júlí og skipverjar tilkynntu konungi að leiðangurinn væri að hluta kominn heim. Ég tók þá erfiðu ákvörðun að fara frá borði á Grænhöfðaeyjum með Paulo bróður

mínum, því hann var mjög veikur. São Gabriel sigldi því án okkar til Lissabon og komst til hafnar í byrjun ágúst.“

„En þú og Paulo?“ spyr ég. „Hvernig komust þið til Lissabon?“

Ég sé tár myndast í augnkrókum hans.

„Við fengum far með öðru skipi en Paulo dó á leiðinni. Ég fór í land á Asúreyjum og gróf hann þar. Ég var í nokkra daga á eyjunni og syrgði bróður minn en sigldi svo til Lissabon og kom hingað í lok ágúst.“

„Þú hefðir átt að sjá þegar hann kom,“ segir einn skipverjinn. „Hann var hylltur af konungi og öllum borgarbúum. Konungurinn og fleiri voru búnir að skrifa heilu frásagnirnar af afrekum hans.“

„Það voru þá afrek!“ andvarpar Vasco da Gama. „Helmingur sjóliða og skipa sneri ekki aftur heim.“

Hann hristir höfuðið og bætir við dapur: „Og það sem skipti konunginn

mestu máli var að okkur mistókst að ná viðskiptasamningum í Calicut.“

„Fóruð þið í annan leiðangur?“ Spyr ég.

„Já, stuttu eftir að við komum til baka fór leiðangur af stað til að semja við höfðingjann í Calicut. Það gekk vægast sagt illa. Þá vorum við sendir af stað til að leita hefnda. Það dugði ekkert „elsku mamma“! Vasco da Gama ber hnefanum í borðið og ég hrekk í kút.

„Og til að gera langa sögu stutta þá var bara ekkert hægt að semja við þessa menn. Við sprengdum upp borgina frá ströndinni í tvo daga, fundum verkamenn á hrísgrjónaökrum og hjuggum af þeim hendu“ Vasco da Gama stoppar í miðju orði þegar hann sér svipinn á mér, ræskir sig og segir: „eða sko ... já, skildum eftir skilaboð til höfðingjans.“

Hann tekur gúlsopa og tautar: „Við komum aftur til Lissabon án þess að hafa náð samningum.“

„Þetta var núna í september og við erum svolítið ráðalausir um hvað tekur við næst,“ segir einn skipverjinn.

„Ég veit hvað ég ætla að gera,“ segir Vasco da Gama og skellir glasinu niður um leið og hann stendur upp.

Skipverjarnir horfa á hann, svo hver á annan og aftur á hann.

Hann lítur á mig, blikkar og segir: „Ég ætla að fara að sofa. Svo á morgun þá ætla ég heim. Hitta konuna mína og reyna að slaka á.“

Skipverjarnir hlæja og gera grín að honum, segja að hann geti nú aldrei slakað á.

Hann lítur á mig: „Þú getur sofið í káetunni sem þú baðaðir þig í fyrr í dag. Ef þú verður ekki vöknuð áður en ég fer í fyrramálið þá þakka ég þér kærlega fyrir aðstoðina í dag.“

Hann klappar mér klunnalega á bakið, svolítið eins og ég sé hestur.

„Takk fyrir sögustundina og að gefa mér næluna og húsa ... skipaskjól,“ segi ég og býð öllum góða nótt.

„Katla,“ segir hann þegar við erum komin undir þilfarið.

„Já,“ svara ég.

„Hvaðan ertu?“ Spyr hann og þegar mér vefst tunga um tönn hlær hann og hristir höfuðið. Um leið og hann opnar hurðina inn í sína káetu heyri ég hann muldra:

„Skrýtin stelpa hún Katla.“

Ég fer í mín eigin föt áður en ég leggst ofan á hart rúmið. Sting nælunni frá Vasco da Gama í vasann.

Teppið lyktar af raka og ég get ekki hugsað mér að hafa það ofan á mér. Ég kuðla gollunni sem ég finn í veskinu mínu saman og set hana undir höfuðið.

Hvernig mun ég komast til baka? Hugsa ég og í kjölfarið vakna allar áhyggjurnar sem ég ýtti frá mér fyrr í kvöld.

Án þess að geta hamið mig byrja ég að gráta. Ég gref andlitið ofan í peysuna mína og kæfi ekkann.

Er portúgalska lögreglan byrjuð að leita að mér? Er pabbi búinn að hringja í mömmu og láta hana vita að ég sé horfin?

Skipið rís og sígur, þó ekki svo mikið að ég hafi tekið eftir því þegar við sátum við borðið áðan. Núna, þegar ég ligg út af, finn ég örlitla hreyfingu. Hafið vaggar mig í svefn.

Léttir

„Katla,“ segir blíð rödd í gegnum svefninn. Það er ýtt lauslega við mér.

Ég klemmi saman augun og ég man. Man hvað gerðist í gær og hvar ég er stödd.

Ég er alls ekki tilbúin til að takast á við daginn. Að þurfa að finna mér nýjan stað til að sofa á. Hvað á ég að borða þegar

ég hef engan pening sem gagnast hér í fortíðinni? Kannski get ég farið aftur til drottningarinnar.

Ég bylti mér og finn að líkaminn er ekki að hvílast vel á þessum harða bedda.

„Ósköp ertu þreytt greyið mitt,“ segir röddin.

Þetta er kvenmannsrödd.

Ég opna augun og Rita horfir á mig.

Ég lít í kringum mig. Ég er ekki á skipinu, liggjandi á hörðum bedda. Heldur ligg ég á kirkjubekk, inni í kirkjunni þar sem ég hitti Vasco da Gama í gær.

Ég sest upp og allt í kringum mig eru ferðamenn að skoða kirkjuna. Ég heyri sóphljóð og lít til hliðar. Þar eru hjónin sem eru klædd í eins íþróttagalla.

„Rita, hvaða dagur er?“ Spyr ég varfærnislega svo hún haldi ekki að ég sé gengin af vitinu.

Hún hlær bara og hristir höfuðið.

„Komdu Katla, pabbi þinn var að hringja. Hann ætlar að hitta okkur í hádegismat.“

Á leiðinni út úr kirkjunni geng ég fram hjá grafhýsi Vasco da Gama. Það er ekkert sem bendir til þess að það hafi opnast.

Skyldi mig hafa dreymt þetta? Nei, þetta var of raunverulegt.

Ég elti Ritu út í sólina og við röltum í gegnum undirgöngin að bílnum hennar.

„Veistu hvort Vasco da Gama hafi einhvern tímann orðið landstjóri á indverskri nýlendu?“ Spyr ég Ritu um leið og við setjumst inn í bíl. Mig langar að vita hvort ætlunarverk hans hjá konunginum hafi tekist.

„Hmmm,“ svarar og svarar ekki Rita.

Ég finn símann minn, hann virkar. Ég fletti nafninu hans upp á netinu. Renni augunum hratt yfir ferðasögurnar sem

hann sagði mér og þarna var hún.
Framtíð Vasco da Gama frá því að ég
spjallaði við hann.

Hann fékk ekki landstjórastöðuna heldur
einhver annar karl. Hann fór heim til
sín og lifði rólegu lífi í nokkur ár með
konunni sinni og eignaðist börn. Síðan
var hann sendur í þriðja sjóleiðangurinn
og hann dó á leiðinni.

Óvænt fæ ég kökk í hálsinn.

„Er ekki allt í lagi?“ Spyr Rita þar sem ég
sný mér frá henni til að hún sjái ekki að
ég er í uppnámi.

„Jú, bara einhver heimþrá,“ segi ég og
hún kinkar skilningsrík kolli.

Ekki get ég sagt henni að ég sé að syrgja
löngu látinn mann. Eða að mér finnist
leiðinlegt að konungurinn hafi ekki veitt
honum landstjórastöðuna, sem ég veit
fyrir víst að hann langaði í.

„Veistu eitthvað um Manuel I konung?“
Spyr ég.

„Tja,“ segir Rita og lítur hissa á mig. Líkast til undrandi yfir því að ég sé að spyrja út í sögu Portúgal þar sem ég var kannski ekki of áhugasöm áður.

„Manuel I kostaði ferðir Vasco da Gama, hann giftist þrisvar sinnum,“ segir hún.

„Þrisvar sinnum,“ gríp ég fram í. Ég vissi auðvitað um Isabellu og Maríu en af hverju kom þriðja konan?

„Já, fyrsta konan hans dó mjög ung. Þá giftist hann systur hennar og saman eignuðust þau mörg börn. Stuttu eftir að hún dó giftist hann aftur. Hann er grafinn í kirkjunni sem við vorum í ásamt Maríu frá Aragon, sem var önnur eiginkona hans.“

Við keyrum áfram eftir ánni og ég horfi upp til kastalans. Það væri nú gaman að skoða hann. Kannski sting ég upp á því við pabba.

Rita leggur bílnum í þröngri götu og ég tek allt með mér út úr bílnum.

Pabbi stendur fyrir framan veitingastað og veifar til mín þegar hann sér okkur. Það er gott að sjá hann. Mér finnst heil eilífd síðan ég hitti hann.

Getur verið að þetta hafi bara verið draumur?

„Hæ Katla mín,“ segir pabbi um leið og hann rótar í hárinu á mér. Hegðun sem hann byrjaði á þegar hann fann að mér fannst óþægilegt að hann knúsaði mig innan um ókunnugt fólk.

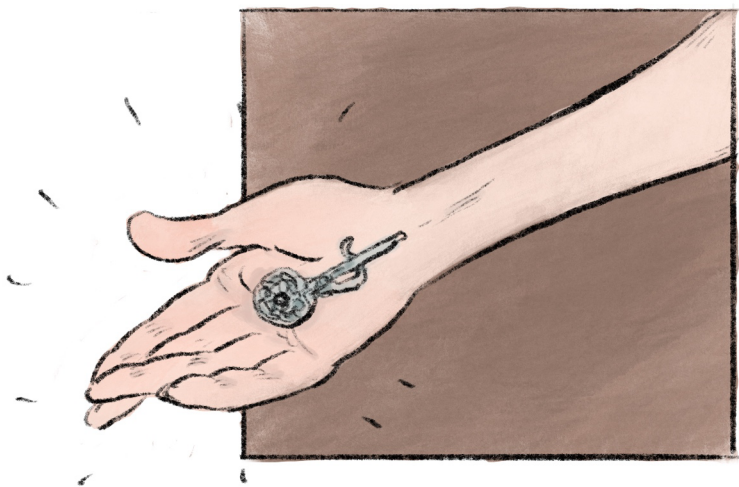
„Hæ pabbi,“ segi ég og gref höndunum ofan í vasa þar sem þær eru fyrir mér.

Í hægri vasa finn ég fyrir einhverju og tek það upp. Falleg lítil næla, með rauðum glitrandi steini.

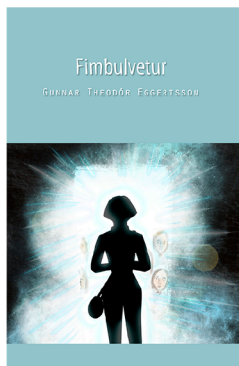
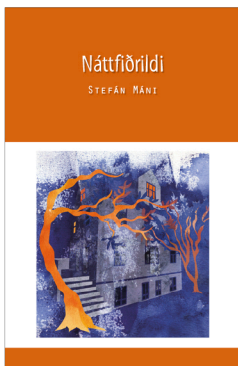
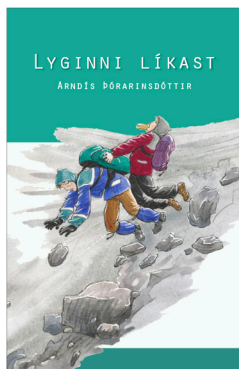
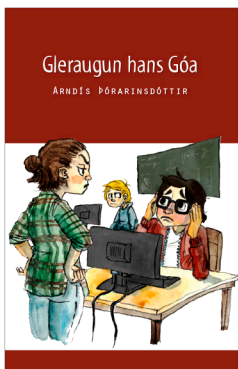
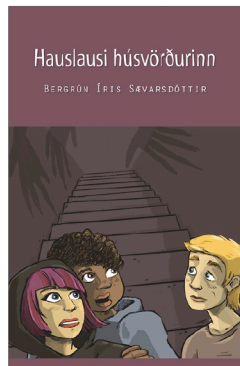
Ég brosi um leið og gæsa húð þekur líkamann. Þetta var ekki draumur. Þetta var raunverulegur leynifundur.

Glottandi út í annað fer ég inn um dyrnar
sem pabbi heldur opnum fyrir mér.
Kannski segi ég honum góða kvöldsögu
þegar við komum upp á hótél.

ENDIR

Bækur í sama flokki

Katla fer til Lissabon í Portúgal með
pabba sínum. Hún er ekki mjög spennt
að fara þessa ferð en óvæntir atburðir
verða til þess að hún lendir í aðstæðum
sem hún hefði aldrei getað ímyndað sér.
Mun hún finna leiðina til baka?

Höfundur sögunnar er Ása Marin og
myndskreytir er Árni Jón Gunnarsson.